

scholen te (ver)bouwen ligt hem in het raakvlak tussen instituut en straat, in de weg van huis naar school en terug, in het voorzien van nissen waar jongeren eventjes kunnen ontsnappen aan de controle en de stroom (zonder die te ontkennen): ‘en dus probeert hij, als om zichzelf moed in te spreken, de school te zien als een (maatschappelijk aanvaard) middel om kinderen uit het huis weg te laten gaan en hij probeert zich de wandelingen, de fietstochten, de busritten van huis naar school te herinneren, en elke keer als hij een of ander verbod overtrad, of meer nog als de anderen dat deden, terwijl hij toekeek en alles begreep en alles wist.’ Dit ‘weten’, het manifesteren van dit ‘oorspronkelijk’ weten, is een belangrijke drijfveer achter zijn werk. Het werk (bouwen, schrijven, maken, onderzoeken) wordt dan een soort tijdelijke nis voor zichzelf, een plek die nodig blijkt om een meer oorspronkelijk weten te kunnen accepteren.

Een ander voorbeeld: de proef op de som als het ware. In 2003 nam Wim Cuyvers deel aan de tentoonstelling ‘Beeld in Park’ in het Felix Happark in Etterbeek met het werk *Publiek Huis / Maison Publique*. Met dit werk wilde hij de grens en contaminatie tussen privé en publiek aftasten – een werk dat, zo blijkt, niet zonder gevaar was: ‘Het werk was een heel primair, schraal huisje, een meter of vier lang, bijna drie meter hoog en twee meter breed. Het was getimmerd uit ongeschaafd dennenhout, er was een verhoogje met een tweepersonsmatras, met een donsdek en elke dag verse lakens, een gloeilampje met een drukknop en een tafeltje, dat voor een deel neergeklapt kon worden; als je dat deed sloot je in één beweging de deur af: op die manier kon je je de ruimte toe-eigenen voor een tijdje, je kon er denken, schrijven, slapen, vrijen, lezen: zijn.’ Het huisje, dag en nacht toegankelijk, werd vanaf de eerste dag van de tentoonstelling gebruikt. De ingang was langs de straatzijde en het had een klein raampje dat uitkeek over het park – het park dat ‘s nachts gesloten werd. Maar ‘de politie, aangestuurd door de burgemeester (of is het omgekeerd?) projecteerde haar gedachten op het werk: zij zagen er mogelijkheid voor verkrachting in, een geschikte plaats voor druggebruik, een plek om brand te stichten, een plek voor baldadigheden en geheel in de lijn van wat “de macht” altijd doet, deden zij wat ze wilden beletten: ze begonnen bruut hangsloten op het gebouwtje te hangen, (heeft de politie het recht om hangsloten op je deur te hangen als jij beslist om je voordeur open te laten?)’ En nog later, toen die hangsloten niet bleken te helpen, toen bleek dat mensen het huisje als publieke ruimte bleven lezen, haalde de bulldozer het huisje neer ‘zonder eerst de mensen die intussen in het park de tentoonstelling bezochten te verwittigen’ – waaruit Wim Cuyvers besluit: ‘alleen de burgemeester en zijn politiemacht zijn naar aanleiding van dit publieke huisje baldadig geworden en hebben het publiek in gevaar gebracht.’ Maar je zou ook kunnen zeggen dat de (re)actie van de burgemeester het werk *Publiek Huis* zowel vernietigde als voltooide. Hij bewees namelijk eens te meer hoe moeilijk

we de grensvertroebeling tussen het publieke en het private kunnen accepteren, precies waar het werk om draaide.

De confrontatie met ‘de ruïne of het litteken als monument’ en het voorzien of garanderen van ‘nissen als rugdekking’, zoals het Publiek Huis – waren voor Wim Cuyvers gedurende lange tijd de enig denkbare architectuur. Maar zelfs de ruïne sterft, zo werd al duidelijk. En sinds Sarajevo (2002), sinds de actie van de burgemeester van Etterbeek (2003) – en hetzelfde besef overviel hem in Brakin (2005) – begint hij te geloven dat hij beter ook de nis uit elkaar laat spatten in plaats van ze telkens opnieuw te willen bouwen. In een wereld die overheerst wordt door kopen en verkopen, die eenduidig op consumptie en ‘leisure’ is afgestemd, waarin alles dezelfde economische kleur krijgt, is hoe langer hoe minder plaats voor (de transgressie van/in de) publieke ruimte. Alles is erop gericht om ons in beweging te brengen en te houden (auto, visa, gsm, notebook). In zo goed als elke (potentiële) wachtruimte wordt je tot consumptie gestimuleerd. Elke ruimte wordt genivelleerd door dezelfde uniforme, economische logica. Bovendien ontsnapt de nis niet aan onze privatiseringsdwang. Net zoals de ruïne altijd slechts monument is, is ook de nis altijd al geprivatiseerd, altijd al gecontamineerd door dezelfde in- en uitsluitingsmechanismen, altijd al opnieuw een inkapseling, kapitalisatie, reservering van het zelf (genitivus objectivus!). Misschien is het – zo vraagt hij zich af – tijd om dit ‘zelf’ publiek te maken, om publiek te zijn, om zich zelf bloot te geven, om het (eigen) lichaam uit z’n nis te blazen, kortom om te dolen. Dolen, oftewel ‘error’ in het Frans, wat niet toevallig dezelfde stam heeft als dat andere Franse woord ‘erreur’. Dat zal, beseft hij, meteen ook het einde van het werk (en andere conceptualisaties) betekenen. Of liever: dat zal het volbrachte werk zijn. Want uiteindelijk zal dat een ‘kunnen sterven’ zijn, een ‘absolute acceptatie van de sterfelijkheid’, een acceptatie die het werk en de ruimte nodig had/heeft.

Tekst geschreven op basis van gesprekken, samenwerking, publicaties en secundaire artikels:

- ‘De blik achter de iconostasie’.
- ‘Sarajevo revisited’.
- ‘Oublier Père Lachaise. Dissertation sur la Certitude de la Mort’.
- ‘Als het blauw van de hemel op het dak valt’.
- ‘Wasteland’.
- ‘Architect + Pedagoog / Pedagogie + Architectuur’.
- ‘Publiek huis’
- Allen verschenen in *Tekst over tekst*.
- WIM CUYVERS EN MARC DE BLIECK, *Book without title*, Brussel, 2002.
- Zie ook: www.b-site.be
- ‘Van de droom van de versteende roman naar de acceptatie van de publieke ruimte’, in *Oase 70*

2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
18
19
20
21
22
23
23
23
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32